

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (šeštoji kolegija) SPRENDIMAS

2020 m. gegužės 14 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Vartotojų apsauga – Vartotojų teisės – Direktyva 2011/83/ES – Taikymo sritis – 3 straipsnio 3 dalies f punktas – Sąvoka „sutartis dėl naujų pastatų statymo“ – 16 straipsnio c punktas – Sąvoka „prekės, pagamintos pagal vartotojo nurodytas specifikacijas arba aiškiai pritaikytos jo asmeninėms reikmėms“ – Architekto ir vartotojo sutartis dėl naujo individualaus namo projekto parengimo“

Byloje C-208/19

dėl *Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz* (Graco apygardos civilinių bylų teismas, Austrija) 2019 m. vasario 5 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2019 m. kovo 4 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

NK

prieš

MS,

AS

TEISINGUMO TEISMAS (šeštoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas M. Safjan, teisėjai L. Bay Larsen ir N. Jääskinen (pranešėjas),

generalinis advokatas G. Pitruzzella,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- NK, atstovaujamos advokato F. Schubert,
- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos L. Aguilera Ruiz,
- Europos Komisijos, atstovaujamos B.-R. Killmann ir C. Valero,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

* Proceso kalba: vokiečių.

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/83/ES dėl vartotojų teisių, kuria iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 93/13/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB bei panaikinamos Tarybos direktyva 85/577/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB (OL L 304, 2011, p. 64), 2 straipsnio 3 ir 4 punktų, 3 straipsnio 3 dalies f punkto ir 16 straipsnio c punkto išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant NK ginčą su MS ir AS dėl atlygio, kurį MS ir AS turi sumokėti už jiems suteiktas architektės NK paslaugas.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 2011/83 3, 4, 7, 21 ir 26 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„(3) Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo <...> 169 straipsnio 1 dalyje ir 2 dalies a punkte numatyta, kad Sąjunga prisideda prie aukšto vartotojų apsaugos lygio užtikrinimo priimdama priemones pagal SESV 114 straipsnį;

(4) <...> suderinti tam tikrus vartotojų nuotolinės prekybos ir ne prekybai skirtose patalpose sudarytų sutarčių teisės aspektus yra būtina siekiant skatinti realią vartotojų vidaus rinką, kurioje būtų siekiama nustatyti tinkamą pusiausvyrą tarp aukšto vartotojų apsaugos lygio ir įmonių konkurencingumo, tuo pačiu užtikrinant subsidarumo principo laikymąsi;

<...>

(7) visiškas kai kurių pagrindinių reglamentavimo aspektų suderinimas turėtų labai padidinti teisinį tikrumą vartotojams ir prekyautojams. <...> Be to, visoje Sąjungoje būtų [turėtų būti] užtikrinamas aukštas bendras vartotojų apsaugos lygis;

<...>

(21) ne prekybai skirtose patalpose sudaryta sutartis turėtų būti apibrėžta kaip sutartis, sudaryta vietoje, kuri nėra prekybai skirtos prekyautojo patalpos, pavyzdžiui, vartotojo namuose arba darbo vietoje fiziškai kartu dalyvaujant prekyautojui ir vartotojui. Sutarties sudarymo ne prekybai skirtose patalpose kontekste, vartotojui gali būti daromas potencialus psichologinis spaudimas arba vartotojas gali susidurti su netikėtumais, nepaisant to, ar vartotojas prekyautoją kvietė, ar ne.
<...>

<...>

(26) sutartims, susijusioms su nekilnojamojo turto arba teisių į nekilnojamąjį turtą perdavimu arba tokio nekilnojamojo turto arba teisių sukūrimu arba įgijimu, sutartims dėl naujų būstų statybos arba dėl esminio esamų pastatų pertvarkymo, taip pat sutartims dėl gyvenamojo būsto suteikimo nuomos tikslais jau taikoma nemažai specialių nuostatų pagal nacionalinę teisę. Tos sutartys apima, pavyzdžiui, nebaigto nekilnojamojo turto pirkimą–pardavimą arba išperkamąją nuomą. Šios direktyvos nuostatos nėra pritaikytos minėtosioms sutartims, todėl jos neturėtų patekti į jos taikymo sritį. Esminis pakeitimas – naujo pastato pastatymui prilyginamas pakeitimas, pavyzdžiui,

kai paliekamas tik seno pastato fasadas. Paslaugų sutartys, visų pirma tos sutartys, kurios susijusios su priestatų prie pastatų statyba (pavyzdžiui, garažo ar verandos) ir su pastatų remontu bei renovacija, kai neatliekamas esminis pertvarkymas, turėtų būti įtrauktos į šios direktyvos taikymo sritį; taip pat į šios direktyvos taikymo sritį turėtų būti įtrauktos sutartys, susijusios su nekilnojamojo turto agentų paslaugomis, ir tos sutartys, kurios susijusios su nuoma kitais, nei gyvenamosios vietos suteikimas, tikslais.“

4 Šios direktyvos 1 straipsnyje nustatyta:

„Šios direktyvos tikslas – pasiekti aukštą vartotojų apsaugos lygį ir taip prisidėti prie tinkamo vidaus rinkos veikimo suderinant tam tikrus valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų aspektus, susijusius su vartotojų ir prekyautojų sudarytomis sutartimis.“

5 Minėtos direktyvos 2 straipsnyje numatyta:

„Šioje direktyvoje vartojamų terminų apibrėžtys:

1. vartotojas – kiekvienas fizinis asmuo, kuris veikia pagal sutartis, kurioms taikoma ši direktyva, siekdamas tikslių, nesusijusių su jo verslu, prekyba, amatu ar profesija;
2. prekyautojas – kiekvienas valstybės ar privačiai valdomas fizinis arba juridinis asmuo, kuris veikia pagal sutartis, kurioms taikoma ši direktyva, siekdamas tikslių, susijusių su jo prekyba, verslu, amatu arba profesija, įskaitant kiekvieną kitą asmenį, veikiantį prekyautojo vardu arba jo naudai;
3. prekė – materialus kilnojamas daiktas, išskyrus daiktus, parduodamus vykdant sprendimą arba kitais įstatymuose numatytais atvejais; vanduo, dujos ir elektros energija pagal šią direktyvą pripažįstami prekėmis, jeigu paruošti parduoti jų ribotas tūris arba nustatytas kiekis;
4. pagal specialius vartotojo nurodymus pagamintos prekės – prekės, kurios nėra iš anksto pagamintos ir kurios pagaminamos, atsižvelgiant į vartotojo asmeninį pasirinkimą ar nurodymą;
5. pirkimo-pardavimo sutartis – sutartis, pagal kurią prekyautojas perduoda ar įsipareigoja perduoti prekių nuosavybės teises vartotojui, o vartotojas sumoka arba įsipareigoja sumokėti už jas kainą, įskaitant sutartis, kurių dalykas gali būti ir prekės, ir paslaugos;
6. paslaugų sutartis – sutartis, išskyrus pirkimo-pardavimo sutartį, pagal kurią prekyautojas suteikia arba įsipareigoja suteikti paslaugą vartotojui, o vartotojas sumoka arba įsipareigoja sumokėti už ją kainą.

<...>

8. ne prekybai skirtose patalpose sudaryta sutartis – prekyautojo ir vartotojo sutartis:
 - a) sudaryta vietoje, kuri nėra prekybai skirtos prekyautojo patalpos, fiziškai kartu dalyvaujant prekyautojui ir vartotojui;

<...>“

6 Tos pačios direktyvos 3 straipsnyje nurodyta:

„1. Laikantis direktyvoje nustatytų sąlygų ir nuostatų, ji taikoma prekyautojo ir vartotojo sudaromoms sutartims. <...>

<...>

3. Ši direktyva netaikoma sutartims:

<...>

f) dėl naujų pastatų statymo, esminio esamų pastatų pertvarkymo ir gyvenamojo būsto suteikimo nuomos tikslais;

<...>“

7 Direktyvos 2011/83 6 straipsnyje numatyta:

„1. Prieš vartotojui įsipareigojant pagal nuotolinės prekybos sutartį ar ne prekybai skirtose patalpose sudaromą sutartį ar atitinkamą pasiūlymą, prekiautojas aiškiai ir suprantamai pateikia vartotojui šią informaciją:

<...>

h) jei taikoma teisė atsisakyti sutarties, naudojimosi šia teise sąlygas, laiko terminą ir tvarką pagal 11 straipsnio 1 dalį, taip pat pavyzdinę sutarties atsisakymo formą, pateiktą I priedo B dalyje;

<...>

k) jeigu teisė atsisakyti sutarties nesuteikiama pagal 16 straipsnį, tai, kad vartotojas negalės pasinaudoti teise atsisakyti sutarties, arba, jei taikoma, aplinkybes, kuriomis vartotojas praranda teisę atsisakyti sutarties;

<...>“

8 Šios direktyvos 7 straipsnio 3 dalyje nustatyta:

„Jeigu vartotojas nori, kad 9 straipsnio 2 dalį numatytu sutarties atsisakymo laikotarpiu jam būtų pradėta teikti paslaugas ar būtų pradėta tiekti vandenį, dujas arba elektros energiją, kai nėra parduodamas ribotas jų tūris arba nustatytas kiekis, ar centralizuotai tiekti šilumą, prekiautojas reikalauja, kad vartotojas tokį aiškų prašymą pateiktų patvarioje laikmenoje.“

9 Tos pačios direktyvos 9 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

„Išskyrus, kai taikomos 16 straipsnyje nurodytos išimtys, vartotojas, nenurodydamas priežasties ir nepatirdamas kitų, nei numatytosios 13 straipsnio 2 dalyje ir 14 straipsnyje, išlaidų per 14 dienų laikotarpį gali atsisakyti nuotolinės prekybos sutarties ar ne prekybai skirtose patalpose sudarytos sutarties.“

10 Tos pačios direktyvos 10 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Jei prekiautojas nepateikia vartotojui informacijos apie teisę atsisakyti sutarties, kaip to reikalaujama pagal 6 straipsnio 1 dalies h punktą, sutarties atsisakymo laikotarpis tęsiasi 12 mėnesių nuo pradinio teisės atsisakyti sutarties laikotarpio, nustatomo pagal 9 straipsnio 2 dalį, pabaigos.“

11 Direktyvos 2011/83 12 straipsnyje nustatyta:

„Pasinaudojus teise atsisakyti sutarties nustoja galioti šios šalių pareigos:

a) pareiga vykdyti nuotolinės prekybos arba ne prekybai skirtose patalpose sudarytą sutartį, arba

<...>“

12 Šios direktyvos 14 straipsnio 3 ir 4 dalyse nurodyta:

„3. Jei vartotojas naudojasi teise atsisakyti sutarties pateikęs prašymą pagal 7 straipsnio 3 dalį arba 8 straipsnio 8 dalį, vartotojas sumoka prekiautojui sumą, proporcingą tam, kas buvo suteikta iki to momento, kai vartotojas informavo prekiautoją apie tai, kad naudojasi teise atsisakyti sutarties, palyginti su visu tuo, kas numatyta suteikti pagal sutartį. Proporcinga suma, kurią prekiautojui turi sumokėti vartotojas, turi būti apskaičiuojama remiantis bendra sutartyje sutarta kaina. Jei visa kaina yra pernelyg didelė, proporcinga suma apskaičiuojama remiantis tuo, kas buvo suteikta, rinkos verte.

4. Vartotojas nemoka už:

- a) visas suteiktas paslaugas ar vandens, dujų ar elektros energijos tiekimą, kai nėra parduodamas ribotas jų tūris arba nustatytas kiekis, ar centralizuotą šilumos teikimą arba jų dalį, per sutarties atsisakymo laikotarpį, kai:
 - i) prekiautojas nepateikė informacijos pagal 6 straipsnio 1 dalies h arba j punktą; arba
 - ii) vartotojas aiškiai neprašė pradėti teikti paslaugas per sutarties atsisakymo laikotarpį pagal 7 straipsnio 3 dalį ir 8 straipsnio 8 dalį; arba

<...>“

13 Minėtos direktyvos 16 straipsnyje nustatyta:

„Valstybės narės nenumato 9–15 straipsniuose nustatytos teisės atsisakyti sutarties nuotolinės prekybos ir ne prekybai skirtose patalpose sudarytoms sutartims, jei:

- a) kalbama apie paslaugų sutartis po to, kai buvo suteikta visa paslauga, jei paslaugos pradėtos teikti vartotojui aiškiai iš anksto sutikus ir pripažinus, jog jis praras teisę atsisakyti sutarties, kai prekiautojas bus visiškai įvykdęs sutartį;

<...>

- c) tiekiamos prekės pagamintos pagal vartotojo nurodytas specifikacijas arba aiškiai pritaikytos jo asmeninems reikmėms;

<...>“

Austrijos teisė

14 *Bundesgesetz über Fernabsatz- und ausserhalb von Geschäftsräumen geschlossene Verträge* (Federalinis įstatymas dėl nuotolinės prekybos sutarčių ir ne prekybai skirtose patalpose sudarytų sutarčių) (*BGBL. I, 33/2014*, toliau – FAGG), kuriuo Direktyva 2011/83 buvo perkelta į Austrijos teisės sistemą, 1 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Šis federalinis įstatymas taikomas verslininkų ir vartotojų sudarytoms nuotolinės prekybos sutartims ir ne prekybai skirtose patalpose sudarytoms sutartims (nuotoliniu būdu ir ne prekybos vietose sudarytiems sandoriams) <...>

2. Šis federalinis įstatymas netaikomas <...> sutartims:

<...>

7) dėl naujų pastatų statybos, esminio esamų pastatų pertvarkymo ir gyvenamojo būsto suteikimo nuomos tikslais;

<...>“

15 FAGG 4 straipsnyje nustatyta:

„1. Prieš vartotojui įsipareigojant pagal sutartį ar savo pareiškimą dėl sutarties sudarymo verslininkas turi vartotojui aiškiai ir suprantamai pateikti informaciją:

<...>

8) jei taikoma teisė atsisakyti sutarties, apie naudojimosi šia teise sąlygas, terminus ir tvarką;

<...>

10) prireikus apie vartotojo pareigą sutarties atsisakymo atveju pagal 16 straipsnį sumokėti proporcingą sumą už jau suteiktas paslaugas;

11) prireikus apie teisės atsisakyti sutarties netaikymą pagal 18 straipsnį arba aplinkybes, kuriomis vartotojas praranda šią teisę;

<...>“

16 FAGG 10 straipsnyje numatyta:

„Jei nuotolinės prekybos sutarties ar ne prekybai skirtose patalpose sudarytos sutarties dalykas yra paslaugos teikimas <...> ir vartotojas nori, kad verslininkas sutartį vykdyti pradėtų dar nepasibaigus 11 straipsnyje numatytam sutarties atsisakymo terminui, verslininkas turi pareikalauti, kad vartotojas pateiktų su tuo susijusį aiškų prašymą; ne prekybai skirtose patalpose sudarytos sutarties atveju jis turi būti pateiktas patvarioje laikmenoje.“

17 FAGG 11 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Vartotojas, nenurodydamas priežasčių, per 14 dienų laikotarpį gali atsisakyti nuotolinės prekybos sutarties ar ne prekybai skirtose patalpose sudarytos sutarties.“

18 FAGG 12 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Jei verslininkas neįvykdė 4 straipsnio 1 dalies 8 punkte nustatytos informacijos teikimo pareigos, 11 straipsnyje numatytas sutarties atsisakymo terminas pratęsiamas 12 mėnesių.“

19 FAGG 16 straipsnis išdėstytas taip:

„1. Jei vartotojas pagal 11 straipsnio 1 dalį atsisako paslaugų teikimo sutarties <...> po to, kai pagal 10 straipsnį pateikė prašymą, o verslininkas, juo remdamasis, pradėjo vykdyti sutartį, vartotojas turi verslininkui sumokėti sumą, kuri, palyginti su sutartyje nustatyta visa kaina, yra proporcinga iki sutarties atsisakymo verslininko suteiktų paslaugų vertei. <...>

2. 1 dalyje numatyta pareiga sumokėti proporcingą sumą netaikoma, jei verslininkas neįvykdė 4 straipsnio 1 dalies 8 ir 10 punktuose nustatytos informacijos teikimo pareigos.

<...>“

20 FAGG 18 straipsnyje numatyta:

„1. Vartotojas neturi teisės atsisakyti nuotolinės prekybos sutarties ar ne prekybai skirtose patalpose sudarytos sutarties dėl:

1. paslaugų, kai verslininkas – remdamasis aiškiu 10 straipsnyje numatytu vartotojo prašymu ir turėdamas vartotojo patvirtinimą, jog jis žino, kad neteks teisės atsisakyti sutarties, kai visa sutartis bus įvykdyta – paslaugą teikti pradėjo dar nepasibaigus 11 straipsnyje nustatytam sutarties atsisakymo terminui ir visa paslauga buvo suteikta;

<...>

3. prekių, pagamintų pagal vartotojo nurodytas specifikacijas arba aiškiai pritaikytų jo asmeninems reikmėms;

<...>“

Ginčas pagrindinėje byloje ir prejudiciniai klausimai

21 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad 2016 m. gruodžio 22 d. MS ir AS, kaip vartotojai pagal Direktyvą 2011/83, su NK, architekto ir verslininke [prekiautoja], kaip tai suprantama pagal šią direktyvą, ne jos verslo patalpose sudarė sutartį dėl planuojamo statyti individualaus namo projekto parengimo.

22 2017 m. vasario 2 d. NK perdavė MS ir AS parengtą statybos projektą, orientacinę išlaidų sąmatą ir 3 780 EUR sąskaitą faktūrą už suteiktas paslaugas.

23 2017 m. vasario 12 d. elektroniniu laišku MS ir AS pranešė NK, jog nėra patenkinti suteiktos paslaugos kokybe, ir informavo, kad nedelsdami nutraukia paslaugų teikimo santykius ir atšaukia patikėto projektavimo užduotis.

24 NK kreipėsi į *Bezirksgericht Graz-Ost* (Rytų Graco apylinkės teismas, Austrija), prašydama įpareigoti MS ir AS sumokėti jai honorarą už suteiktas projektavimo paslaugas. Ieškinyje NK visų pirma teigė, kad FAGG netaikytinas jos su MS ir AS sudarytai sutarčiai dėl architekto paslaugų teikimo, nes suteiktos paslaugos susijusios su naujo pastato statyba, todėl joms taikoma FAGG 1 straipsnio 2 dalies 7 punkte numatyta išimtis. NK tvirtino, jog bet kuriuo atveju, net darant prielaidą, kad FAGG taikytinas, pagal FAGG 18 straipsnio 1 dalies 3 punktą MS ir AS neturėjo teisės atsisakyti sutarties, nes pagal ją reikėjo parengti planus, aiškiai pritaikytus MS ir AS asmeninems reikmėms. Galiausiai NK teigė, kad parengti planus yra prekės, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/83 2 straipsnio 3 ir 4 punktus.

25 MS ir AS prašė atmesti ieškinį ir pažymėjo, kad FAGG taikytinas pagrindinėje byloje nagrinėjami sutarčiai. Iš tiesų Direktyvos 2011/83 3 straipsnio 3 dalies f punktas, kuris į Austrijos teisės sistemą buvo perkeltas FAGG 1 straipsnio 2 dalies 7 punktu, susijęs su statybos, o ne projektavimo paslaugomis, be to, sutartys dėl architekto paslaugų teikimo nėra paminėtos sutarčių, kurioms ši direktyva netaikoma, sąraše, pateiktame jos 26 konstatuojamojoje dalyje.

26 MS ir AS teigė, kad atsižvelgiant į tai, jog NK neįvykdė FAGG 4 straipsnio 1 dalies 8 ir 10 punktuose nustatytų informacijos teikimo pareigų, FAGG 11 straipsnio 1 dalyje numatytas 14 dienų sutarties atsisakymo terminas pagal FAGG 12 straipsnio 1 dalį buvo pratęstas dvylikai mėnesių, todėl 2017 m. vasario 12 d. pareikštas sutarties atsisakymas galiojo. Be to, NK pradėjo vykdyti sutartį prieš pasibaigiant sutarties atsisakymo terminui, nepareikalavusi iš MS ir AS pateikti aiškų prašymą dėl tokio išankstinio sutarties vykdymo, kaip nurodyta FAGG 10 straipsnyje. Galiausiai nėra taikoma

FAGG 16 straipsnio 1 dalyje numatyta MS ir AS pareiga sumokėti proporcingą sumą sutarties atsisakymo atveju, nes NK neįvykdė informacijos teikimo pareigos. Todėl MS ir AS neprivalėjo mokėti jokio atlygio.

- 27 2018 m. birželio 12 d. sprendimu *Bezirksgericht Graz-Ost* (Rytų Graco apylinkės teismas) atmetė visą NK ieškinį. Tiesa, šis teismas nurodė, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama sutartis patenka į FAGG taikymo sritį, nes nėra susijusi su naujo pastato statyba, kaip tai suprantama pagal šio įstatymo 1 straipsnio 2 dalies 7 punktą. Be to, jis manė, kad pagal FAGG 18 straipsnio 1 dalies 3 punktą MS ir AS neturi teisės atsisakyti sutarties, nes individualaus namo statybos projektas turi būti parengtas pagal konkrečius suinteresuotųjų asmenų pageidavimus. Vis dėlto minėtas teismas nusprendė: kadangi nebuvo įvykdytos FAGG 4 straipsnio 1 dalies 8 ir 10 punktuose numatytos informacijos teikimo pareigos, MS ir AS neturėjo mokėti FAGG 16 straipsnio 1 dalyje nurodyto atlygio.
- 28 NK apskundė šį sprendimą *Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz* (Graco apygardos civilinių bylų teismas, Austrija).
- 29 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmiausia abejoja, ar sutartis dėl architekto paslaugų teikimo, kurios dalykas – planuojamo statyti naujo pastato projekto parengimas, patenka į „sutarties dėl naujų pastatų statymo“ sąvoką, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2011/83 3 straipsnio 3 dalies f punktą. Teigiamą atsakymą patvirtinantis argumentas būtų tai, kad naujam pastatui pastatyti visada reikalingas suprojektavimas ir statybos planų rengimas, taigi sutartį dėl statybos objektui reikalingų projektavimo paslaugų teikimo reikėtų laikyti statant naują pastatą teiktinų paslaugų dalimi. Tačiau neigiamas atsakymas į šį klausimą galėtų būti grindžiamas argumentu, kad tuo atveju, kai numatyta, jog pagrindinę paslaugą pagal sutartį dėl architekto paslaugų teikimo sudaro tik planų rengimas, tokia paslauga siaurąja prasme nepatenka į pastato statymą.
- 30 Jei reikėtų atsakyti neigiamai ir dėl to pagrindinėje byloje FAGG būtų taikomas, toliau reikėtų išsiaiškinti, ar MS ir AS teisėtai atsisakė sutarties pagrindinėje byloje ir ar jie turėjo sumokėti už jau suteiktas NK paslaugas. Šiomis aplinkybėmis visų pirma kiltų klausimas, ar ši sutartis patenka į sutarčių dėl „tiekiam[ų] preki[ų,] pagamint[ų] pagal vartotojo nurodytas specifikacijas arba aiškiai pritaikytų jo asmeninėms reikmėms“, kurių atveju pagal Direktyvos 2011/83 16 straipsnio c punktą netaikoma teisė atsisakyti sutarties, kategoriją.
- 31 Šiomis aplinkybėmis *Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz* (Graco apygardos civilinių bylų teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar architekto ir vartotojo sutartis, pagal kurią architektas turi (tik) suprojektuoti naują individualų namą, be kita ko, parengti planus, yra sutartis „dėl naujų pastatų statymo“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos [2011/83] 3 straipsnio 3 dalies f punktą?

2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai:

Ar architekto ir vartotojo sutartis, pagal kurią architektas turi suprojektuoti naują individualų namą pagal užsakovų nurodymus ir pageidavimus ir šiuo tikslu parengti planus, yra sutartis dėl „prekių[,] pagamint[ų] pagal vartotojo nurodytas specifikacijas arba aiškiai pritaikytų jo asmeninėms reikmėms“ tiekimo, kaip tai suprantama pagal Direktyvos [2011/83] 16 straipsnio c punktą ir 2 straipsnio 3 ir 4 punktus?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 32 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2011/83 3 straipsnio 3 dalies f punktą turi būti aiškinamas taip, kad architekto ir vartotojo sutartis, pagal kurią architektas vartotojui įsipareigoja tik suprojektuoti planuojamą statyti individualų namą ir šiuo tikslu parengti planus, yra sutartis dėl naujo pastato statymo, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.
- 33 Pagal Direktyvos 2011/83 3 straipsnio 3 dalies f punktą ši direktyva netaikoma, be kita ko, sutartims dėl naujų pastatų statymo.
- 34 Pirmiausia reikia konstatuoti, kad sąvoka „sutartis dėl naujo pastato statymo“ šioje direktyvoje neapibrėžta.
- 35 Vis dėlto Direktyvos 2011/83 26 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad, be kita ko, sutartims dėl naujų būstų statybos arba dėl esminio esamų pastatų pertvarkymo ir sutartims, susijusioms, pavyzdžiui, su nebaigto nekilnojamojo turto pirkimu-pardavimu arba išperkamąja nuoma, jau taikoma nemažai specialių reikalavimų pagal nacionalinės teisės aktus, ir kad, atsižvelgiant į tai, jog šios direktyvos nuostatos nėra tinkamos šioms sutartims, jos neturėtų patekti į šios direktyvos taikymo sritį. Minėtoje konstatuojamojoje dalyje šiuo klausimu patikslinama, kad esamo pastato esminis pakeitimas turi būti suprantamas kaip naujo pastato pastatymui prilyginamas pakeitimas, pavyzdžiui, kai paliekamas tik seno pastato fasadas.
- 36 Priešingai, remiantis ta pačia konstatuojamąja dalimi, paslaugų sutartys, visų pirma tos sutartys, kurios susijusios su priestatų prie pastatų statyba (pavyzdžiui, garažo ar verandos) ir su pastatų remontu bei renovacija, kai neatliekamas esminis pertvarkymas, turėtų būti įtrauktos į Direktyvos 2011/83 taikymo sritį; taip pat į šios direktyvos taikymo sritį turėtų būti įtrauktos sutartys, susijusios su nekilnojamojo turto agentų paslaugomis, ir tos sutartys, kurios susijusios su nuoma kitais, nei gyvenamosios vietos suteikimas, tikslais.
- 37 Savo rašytinėse pastabose NK remiasi Direktyvos 2011/83 26 konstatuojamąja dalimi ir teigia, kad tokia architekto ir vartotojo sutartis, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, pagal kurią architektas vartotojui įsipareigoja tik suprojektuoti planuojamą statyti individualų namą ir šiuo tikslu parengti planus, yra sutartis dėl naujo pastato statymo, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 3 straipsnio 3 dalies f punktą, todėl nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį.
- 38 Su šiais argumentais negalima sutikti.
- 39 Kaip matyti iš Direktyvos 2011/83 1 straipsnio, siejamo su jos 3, 4 ir 7 konstatuojamosiomis dalimis, šia direktyva siekiama užtikrinti aukštą vartotojų apsaugos lygį. Be to, Sąjungos politikos srityse vartotojų, kurie, palyginti su verslininkais, yra nepalankesnėje padėtyje, nes laikytini mažiau informuotais, ekonomiškai silpnesniais ir teisiškai mažiau patyrusiais nei jų kontrahentai, apsauga įtvirtinta SESV 169 straipsnyje ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 38 straipsnyje (2019 m. kovo 27 d. Sprendimo *Slewo*, C-681/17, EU:C:2019:255, 32 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 40 Pažymėtina, kad jeigu aiškintinos sąvokos yra įtvirtintos nuostatoje, kuri laikoma tam tikro principo išimtimi arba, konkrečiai kalbant, Sąjungos teisės normų, kuriomis siekiama apsaugoti vartotojus, išimtimi, jos turi būti aiškinamos siaurai (šiuo klausimu žr. 2005 m. kovo 10 d. Sprendimo *EasyCar*, C-336/03, EU:C:2005:150, 21 punktą; 2019 m. kovo 27 d. Sprendimo *Slewo*, C-681/17, EU:C:2019:255, 34 punktą ir 2020 m. kovo 12 d. Sprendimo *Verbraucherzentrale Berlin*, C-583/18, EU:C:2020:199, 27 punktą).

- 41 Darytina išvada, kad Direktyvos 2011/83 3 straipsnio 3 dalies f punktas, kiek pagal jį į šios direktyvos taikymo sritį nepatenka sutartys dėl naujų pastatų statymo, turi būti aiškinamas siaurai.
- 42 Kadangi šios nuostatos tekste aiškiai nurodytos sutartys dėl „naujų pastatų statymo“, tokių sutarčių dalykas būtinai turi būti naujo pastato statymas. Iš Direktyvos 2011/83 26 konstatuojamosios dalies matyti, kad šios direktyvos nuostatos, kaip antai jos 9–16 straipsniai, susiję su teise atsisakyti sutarties, nėra tinkamos tokio pobūdžio sutartims.
- 43 Sutartis, pagal kurią architektas vartotojui įsipareigoja tik parengti planuojamo statyti individualaus namo projektą, pagal kurią namas gali būti realiai niekada nepastatytas, yra sudaryta pernelyg ankstyvoje naujo pastato statybos proceso stadijoje, kad patektų į sąvoką „sutartis dėl naujo pastato statymo“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/83 3 straipsnio 3 dalies f punktą.
- 44 Šiuo atveju iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamą sutartį NK tik suprojektavo MS ir AS planuojamą statyti individualų namą ir parengė tam reikalingus planus. Beje, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas suformulavo prejudicinius klausimus remdamasis prielaida, kad architektės vaidmuo apsiribojo tokia užduotimi.
- 45 Šiomis aplinkybėmis tokia sutartis, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, negali būti laikoma susijusia su naujo pastato statymu.
- 46 Be to, tam, kad į Direktyvos 2011/83 taikymo sritį nepatektų visos architekto paslaugų sutartys, susijusios su naujų pastatų statymu, kaip antai sutartys, pagal kurias architektas vartotojui įsipareigoja tik suprojektuoti planuojamą statyti individualų namą, net jei tokios sutartys nesusijusios su realia naujų pastatų statyba, reiktų Direktyvos 2011/83 3 straipsnio 3 dalies f punktą aiškinti plačiai, o tai prieštarautų šios direktyvos tikslui.
- 47 Taigi, nors iš tikrųjų architekto ir vartotojo sutartis, pagal kurią architektas vartotojui įsipareigoja tik suprojektuoti planuojamą statyti individualų namą ir šiuo tikslu parengti planus, gali būti sudaryta prieš statant būsimą naują pastatą, tokia sutartis negali būti laikoma susijusia su naujo pastato statymu, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/83 3 straipsnio 3 dalies f punktą.
- 48 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2011/83 3 straipsnio 3 dalies f punktas turi būti aiškinamas taip, kad architekto ir vartotojo sutartis, pagal kurią architektas vartotojui įsipareigoja tik suprojektuoti planuojamą statyti individualų namą ir šiuo tikslu parengti planus, nėra sutartis dėl naujo pastato statymo, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.

Dėl antrojo klausimo

- 49 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2011/83 2 straipsnio 3 ir 4 punktus ir 16 straipsnio c punktą reikia aiškinti taip, kad architekto ir vartotojo sutartis, pagal kurią architektas vartotojui įsipareigoja suprojektuoti planuojamą statyti individualų namą pagal vartotojo nurodymus ir pageidavimus ir šiuo tikslu parengti planus, yra sutartis dėl prekių, pagamintų pagal vartotojo nurodytas specifikacijas arba aiškiai pritaikytų jo asmeninėms reikmėms, tiekimo, kaip tai suprantama pagal pastarąją nuostatą.
- 50 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Direktyvos 2011/83 9–16 straipsniuose vartotojui suteikiama teisė atsisakyti sutarties, be kita ko, sudarius sutartį ne prekybai skirtose patalpose, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio 8 punktą, ir nustatytos šios teisės įgyvendinimo sąlygos ir tvarka (šiuo klausimu žr. 2018 m. rugpjūčio 7 d. Sprendimo *Verbraucherzentrale Berlin*, C-485/17, EU:C:2018:642, 32 punktą).

- 51 Pirma nurodytų nuostatų tikslas yra įtvirtintas, be kita ko, minėtos direktyvos 21 konstatuojamojoje dalyje, kurioje numatyta, kad vartotojui, esančiam ne prekybai skirtose verslininko patalpose, gali būti daromas psichologinis spaudimas arba jis gali susidurti su netikėtumais, nesvarbu, ar vartotojas verslininką kvietė, ar ne (šiuo klausimu žr. 2018 m. rugpjūčio 7 d. Sprendimo *Verbraucherzentrale Berlin*, C-485/17, EU:C:2018:642, 33 punktą).
- 52 Direktyvos 2011/83 9 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad, išskyrus atvejus, kai taikomos šios direktyvos 16 straipsnyje nurodytos išimtys, vartotojas, nepatirdamas kitų, nei numatytosios šios direktyvos 13 straipsnio 2 dalyje ir 14 straipsnyje, išlaidų, per 14 dienų laikotarpį gali atsisakyti ne prekybai skirtose patalpose sudarytos sutarties.
- 53 Iš Direktyvos 2011/83 12 straipsnio a punkto matyti, kad pasinaudojus teise atsisakyti sutarties nustoja galioti šalių pareiga vykdyti ne prekybai skirtose patalpose sudarytą sutartį.
- 54 Vis dėlto minėtos direktyvos 16 straipsnyje yra numatytos teisės atsisakyti sutarties išimtys, be kita ko, šio straipsnio c punkte nurodytu atveju, kai ne prekybai skirtose patalpose yra sudarytos sutartys dėl prekių, pagamintų pagal vartotojo nurodytas specifikacijas arba aiškiai pritaikytų jo asmeninems reikmėms, tiekimo.
- 55 Savo rašytinėse pastabose NK tvirtina, kad ši teisės atsisakyti sutarties išimtis taikytina aptariamam atveju, nes pagrindinėje byloje nagrinėjami statybos projektai patenka į šių prekių kategoriją.
- 56 Šiuo klausimu Direktyvos 2011/83 16 straipsnio c punktas, kuriame įtvirtinta teisės atsisakyti sutarties išimtis, kaip Sąjungos teisės nuostata, ribojanti vartotojų apsaugos tikslais suteiktas teises, turi būti aiškinamas siaurai, kaip matyti iš šio sprendimo 40 punkte primintos jurisprudencijos.
- 57 Iš Direktyvos 2011/83 2 straipsnio 3 ir 4 punktuose pateiktų apibrėžčių matyti, kad sąvoka „pagal specialius vartotojo nurodymus pagamintos prekės“ turi būti suprantama kaip reiškianti materialius daiktus, kurie nėra iš anksto pagaminti ir kurie pagaminami, atsižvelgiant į vartotojo asmeninį pasirinkimą ar nurodymą.
- 58 Žinoma, architekto ir vartotojo sutartis, pagal kurią architektas vartotojui įsipareigoja suprojektuoti planuojamą statyti individualų namą pagal vartotojo nurodymus ir pageidavimus, neišvengiamai apima architekto pareigą parengti statybos planus, kurie vėliau pateikiami vartotojui, kad šis galėtų juos naudoti vėlesniems statybos darbams. Šie planai gali būti pateikiami kaip popieriniai dokumentai arba skaitmeninių rinkmenų formos dokumentai. Pirmuoju atveju tai yra materialūs kilnojамieji daiktai, kuriuos architektas sukuria, remdamasis vartotojo nurodymais ir pageidavimais.
- 59 Vis dėlto pagrindinis tokios sutarties dalykas yra architekto intelektinės paslaugos, kurią sudaro planuojamo statyti individualaus namo projekto parengimas, teikimas, o planų kaip prekių parengimas yra tik antraeilis dalykas, palyginti su pagrindine paslauga, kurią reikia suteikti.
- 60 Taigi tokia sutartis, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, negali būti laikoma sudaryta dėl prekių, pagamintų pagal vartotojo nurodytas specifikacijas arba aiškiai pritaikytų jo asmeninems reikmėms, tiekimo, kaip tai suprantama Direktyvos 2011/83 16 straipsnio c punktą.
- 61 Vis dėlto tokia sutartis patenka į sąvoką „paslaugų sutartis“, dėl kurios šios direktyvos 16 straipsnio a punkte taip pat numatyta teisės atsisakyti sutarties išimtis tuo atveju, kai buvo suteikta visa paslauga, tačiau su sąlyga, kad paslaugos pradėtos teikti vartotojui aiškiai iš anksto sutikus ir pripažinus, jog jis praras teisę atsisakyti sutarties, kai verslininkas bus visiškai įvykęs sutartį.
- 62 Sąvoka „paslaugų sutartis“ Direktyvos 2011/83 2 straipsnio 6 punkte apibrėžta plačiai, kaip apimanti bet kokią sutartį, išskyrus pirkimo-pardavimo sutartį, pagal kurią verslininkas teikia arba įsipareigoja teikti paslaugą vartotojui, o vartotojas sumoka arba įsipareigoja sumokėti už ją kainą. Iš šios nuostatos

formuluotės matyti, kad ši sąvoka turi būti suprantama kaip apimanti bet kokią sutartį, kuri nepatenka į šios direktyvos 2 straipsnio 5 punkte apibrėžtą sąvoką „pirkimo-pardavimo sutartis“ (šiuo klausimu žr. 2020 m. kovo 12 d. Sprendimo *Verbraucherzentrale Berlin*, C-583/18, EU:C:2020:199, 22 punktą).

- 63 Vis dėlto tokia sutartis, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, kurios vienintelis dalykas – planuojamo statyti individualaus namo projekto parengimas, nėra susijusi su prekių nuosavybės teisių perdavimu, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/83 2 straipsnio 5 punktą.
- 64 Nagrinėjamu atveju atrodo, kad nebuvo įvykdytos Direktyvos 2011/83 16 straipsnio a punkte numatytos teisės atsisakyti sutarties išimties taikymo sąlygos, t. y. pirma, išankstinis aiškus vartotojo sutikimas dėl nagrinėjamos paslaugos suteikimo ir, antra, verslininko teikiama informacija apie naudojamą teisę atsisakyti sutarties, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 65 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2011/83 2 straipsnio 3 ir 4 punktai ir 16 straipsnio c punktas turi būti aiškinami taip, kad architekto ir vartotojo sutartis, pagal kurią architektas vartotojui įsipareigoja suprojektuoti planuojamą statyti individualų namą pagal vartotojo nurodymus ir pageidavimus ir šiuo tikslu parengti planus, nėra sutartis dėl prekių, pagamintų pagal vartotojo nurodytas specifikacijas arba aiškiai pritaikytų jo asmeninėms reikmėms, tiekimo, kaip tai suprantama pagal pastarąją nuostatą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 66 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (šeštoji kolegija) nusprendžia:

- 1. 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/83/ES dėl vartotojų teisių, kuria iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 93/13/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB bei panaikinamos Tarybos direktyva 85/577/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB, 3 straipsnio 3 dalies f punktas turi būti aiškinamas taip, kad architekto ir vartotojo sutartis, pagal kurią architektas vartotojui įsipareigoja tik suprojektuoti planuojamą statyti individualų namą ir šiuo tikslu parengti planus, nėra sutartis dėl naujo pastato statymo, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.**
- 2. Direktyvos 2011/83 2 straipsnio 3 ir 4 punktai ir 16 straipsnio c punktas turi būti aiškinami taip, kad architekto ir vartotojo sutartis, pagal kurią architektas vartotojui įsipareigoja suprojektuoti planuojamą statyti individualų namą pagal vartotojo nurodymus ir pageidavimus ir šiuo tikslu parengti planus, nėra sutartis dėl prekių, pagamintų pagal vartotojo nurodytas specifikacijas arba aiškiai pritaikytų jo asmeninėms reikmėms, tiekimo, kaip tai suprantama pagal pastarąją nuostatą.**

Parašai.